

і Нац. парку Глейшер (Британська Колумбія). Парк охоплює понад 1 000 000 акрів (4000 км²) і включає в себе 2 частини гірських хребтів (на південь від Скелястих гір), більш як 130 озер, найбільше за площею серед яких – озеро Макдональд (+6823 акрів (27,61 км²)). Згодом парк і навколишня його територія були включені до всесв. мережі біосф. резерватів (1979) і оголошені об'єктом Всесв. спадщини ЮНЕСКО (1992).

У 1932 транскордонна охоронювана територія була створена і в Європі, коли на кордоні між Чехословаччиною та Польщею утворюється Пієнінській природ. резерват (нині – Польсько-Словацький транскордонний нац. парк). У 1988, на 1-й Міжнар. конференції з туризму (м. Ванкувер), МСОП оголошує результати обстеження вже існуючих на той момент 70 транскордонних охоронюваних територій у 65 країнах світу, включаючи 23 в Європі, кількість яких подвоїлася до 1996, а до 1999 тільки в Європі вже налічувалося 198 транскордонних охоронюваних територій, багато з яких набули статусу «Парк миру».

До найвідоміших міжнар. парків світу можна віднести такі: 1) Great Limpopo Transfrontier Park, що охоплює 10 нац. парків і заповідників, включаючи: Нац. парк Крюгера, разом з нац. парком Gonarezhou в Зімбабве і нац. парк Limpopo в Мозамбіку. На території цього парку відсутні охоронювані кордони між державами і ніщо не заважає вільному переміщенню тварин. Планується, що в подальшому площа території Great Limpopo Transfrontier Park становитиме бл. 100 000 км²); 2) П. м. Ла-Амістад

(ісп. Parque Internacional La Amistad) на кордоні Панами і Коста-Рики. Парк спільно керується урядами обох країн (Карибська природоохорон. територія Ла-Амістад і Тихоокеанська природоохорон. територія Ла-Амістад в Коста-Риці та приблизно рівна територія в Панамі), згідно з рекомендаціями ЮНЕСКО під час занесення парку до Списку Світ. спадщини; 3) Транскордонний заповідник Каванго-Замбезі, заг. площею 444 000 км², природоохорон. зона якого охоплює землі в Анголі, Ботсвані, Намібії, Замбії і Зімбабве на Африканському континенті. До складу цього заповідника входять декілька нац. парків, серед яких нац. парк Чобе, Хванга, дельта р. Окавонго і водоспад Вікторія; 4) Міжнар. природ. заповідник «Східні Карпати», що розкинувся на території України, Словаччини та Польщі та який включено до Світ. мережі біосф. резерватів ЮНЕСКО. Площа укр. частини заповідника – територія Ужанського нац. парку, що розташований на півн. заході Закарпат. обл. та складається з 5-ти природоохорон. наук.-дослідних відділень, і на 2015 дорівнювала 39 159 га, у т. ч. 14,9 тис. га вилученої території.

Лит.: Шемшученко Ю. С. Правовые проблемы экологии. К., 1989.

О. В. Донець.

ПАРКИ-ПАМ'ЯТКИ САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЭЦТВА – найбільш визначні та цінні зразки паркового будівництва, включені до складу штучно створених територій та об'єктів ПЗФ України, з метою їх охорони, збереження і забезпечення використання

в естетичних, виховних, наук., природоохорон. та оздоровчих цілях.

Залежно від наук., екол., рекреаційної цінності та значення П.-п. с.-п. м. розподіляються на 2 види: загальнодерж. та місц. значення.

П.-п. с.-п. м. загальнодерж. значення є природоохорон. рекреаційними установами. Оголошення П.-п. с.-п. м. провадиться з вилученням у встановленому порядку або без вилучення зем. ділянок, водних та ін. природ. об'єктів у їхніх власників або користувачів.

П.-п. с.-п. м. можуть перебувати як у власності Укр. народу, так і в ін. формах власності, передбачених законом України. У разі зміни форми власності на землю, на якій розташовані П.-п. с.-п. м., землевласники зобов'язані забезпечувати режим їх охорони і збереження з відповідною перереєстрацією охорон. зобов'язання (ст. 4 ЗУ «Про природно-заповідний фонд України»). П.-п. с.-п. м. відповідно до зак-ва України можуть бути визнані юрид. особами.

На території П.-п. с.-п. м. можуть проводитися наук. дослідження, але забороняється будь-яка діяльність, що не пов'язана з виконанням покладених на них завдань і загрожує їхньому збереженню.

На території П.-п. с.-п. м. забезпечуються проведення екскурсій і масовий відпочинок населення, здійснюється догляд за насадженнями, включаючи саніт. рубки, рубки реконструкції та догляду з підсадкою дерев і чагарників ідентичного видового складу замість загиблих, вживаються заходи щодо запобігання самосіву, зі збереження композицій із дерев, чагарників і квітів, трав'яних газонів.

На території П.-п. с.-п. м. може проводитися зонування відповідно до вимог, встановлених для бот. садів.

Утримання та реконструкція П.-п. с.-п. м. провадиться за проектами, що розробляються спеціалізованими наук. та проектними установами і затверджуються органами, у підпорядкуванні яких перебувають ці парки, за погодженням з: центр. органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природ. середовища – щодо П.-п. с.-п. м. загальнодерж. значення; центр. органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природ. середовища на місцях – щодо П.-п. с.-п. м. місц. значення.

Власники або користувачі зем. ділянок, водних та ін. природ. об'єктів, оголошених П.-п. с.-п. м., беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження.

Лит.: Ковтун О. М. Правові аспекти охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду України: автореф. дис. ... канд. юрид. н.: 12.00.06. К., 2008.

О. М. Ткаченко.

ПАСПОРТ ВОДНОГО ОБ'ЄКТА – офіц. документ, який містить інформацію про техн. параметри водного об'єкта, гідрологічні характеристики річки (водотоку), регламентацію експлуатаційної діяльності на водосховищах, ставках та озерах (водних об'єктах) для забезпечення сталого використання (включаючи кількісне та якісне відновлення) усіх ресурсів, пов'язаних з існуванням водойми, надійності функціонування споруд і для підвищення ефективності їх використання.